

JURIS CANONICI
METHODUS NOVA

R. P.

ERNRICI PIRHING
SOCIETATIS JESU

Quinque Tomis Comprehensa

JUS CANONICUM IN V. LIBROS DECRETALIUM

Distributum, novâ Methodo explicatum,

OMNIBUS CAPITULIS TITULORUM

(qui in Antiquis, & novis Libris Decretalium continentur) promiscuè
& confusè positis, in ordinem doctrinæ digestis.

ADJUNCTIS ALIIS QUÆSTIONIBUS CONNEXIS, QUÆ AD PLENAM CUJUSQUE TITULI, AUT MATERIÆ COGNITIONEM, ET EXPOSITIONEM PERTINENT.

ADDITI SUNT PRÆTER SYNOPTICUM ET METHODICUM,

Duo alij Indices Alphabetici, unus rerum seu Quæstionum, altero
Titulorum à pluribus desiderati

AUCTORE

R. P. ERNRICO PIRHING

SOCIETATIS JESV THEOLOGO,
SS. CANONUM

IN ALMA, CATHOLICA, ET EPISCOPALI UNIVERSITATE
DILINGANA PROFESSORE EMERITO.

TOMUS PRIMUS.

EDITIO NOVISSIMA.

*Cum Gratia,
& Privilegio*

*Sacra Cæsarea
Majestatis*

Juxta Exemplar

DILINGÆ,

Superiorum Permissu.

FORMIS ACADEMICIS, Per JOANNEM FEDERLE.

ANNO M. DCCXXII.

REVERENDISSIMO
ET
CELSISSIMO
S. R. I. PRINCIPI
DOMINO, DOMINO
MARQUARDO II.
EPISCOPO
EYSTADIANO,
SACRÆ CÆSARÆÆ
MAJESTATIS
AD IMPERII COMITIA
RATISBONÆ
CUM PLENA POTESTATE
LEGATO,
DOMINO ET PRINCIPI SUO
CLEMENTISSIMO.

Pontificia Jura explicandi labor meus, si difficultate ferreus est, Tua R.^{mo} & Celssime Princeps MARQUARDE Humanitas Magnes est; si aliquâ utilitate aureus, Tu Chrysolagnes. Ita enim hoc qualecunque opus ad R.^{mo} Celssitudinis Tuae Sacratissimas manus innatâ vi luctabatur, ac si polari illa virtute, etiâ antequam esset, raperetur. Nondum animum scribendi indueram, cum jam conditionalia vota ad Te anhelabant, nulli, si scriberem, quàm Tibi servitura. Postquam verò stylum arripui, primum Decretalium meorum Decretum fuit, non aliam lucem his paginis quærendi, quàm quæ à fulgore Tui Nominis resplenderet.

PROOEMIUM,

S I V E

PROLEGOMENA
IN JUS CANONICUM.

L

JURI operam datam (sive Civili, sive Canonico) prius nosse oportet, unde nomen juris descendat, ait Ulpianus J. C. in l. 1. ff. de justit. & jur. nam cujusque rei potissima pars est principium, & inconveniens est, amissis initiis, atque illocis (ut ita dixerim) manibus, protinus materiam interpretationis tractare, ut dicitur in l. 1. ff. de orig. jur. Nomen autem Juris, vel à justitia seu habendo derivatur, juxta Aristotelem 3. Eth. c. 1. prout idem est, quod lex sive justitia Superioris: vel per synecysem à justitia denominatur jus, ut vult Hidorus in c. 2. dist. 1. ubi ait: *jus autem est dictum, quia justum est*: vel denique etiam jus à justitia appellatum est, ut ait Ulpian. in cit. l. 1. ff. de justit. & jur. non quidem proxime, sed remote, nam jus proxime à justitia, mediate vero à justitia appellationem sortitur, quia jus sumptum pro justitia est obiectum virtutis justitiæ, teste S. Thom. 2. 2. q. 57. a. 1. justitia enim facit, & constituit justum sive æquum.

II. Sicut autem Jus variè derivatur, ita & variis modis accipitur, ut testatur Paulus J. C. in l. prout. ff. de just. & jur. Et quidem primo ac præcipue Jus, secundum primævam nominis Etymologiam, significat idem, quod justum. Justum autem dupliciter accipitur. 1. generatim, ita ut idem sit, quod legitimum, seu legi & recte rationi conforme & consonum, tanquam regulæ omnis operationis humane, quo posito omne opus virtutis jus & justum dicitur, quia legi & recte rationi est consentaneum: & jus sive justum sic acceptum ad generalem seu legalem justitiam pertinet, per quam quisque reddit, quod justum ac debitum est Reipubl. cujus ipse pars est. 2. accipitur justum specialiter ac strictè pro eo, quod est æquum, sive æquale & alteri debitum, & ut sic est formale obiectum justitiæ particularis, hæc enim definitur per jus tanquam suum obiectum ab Ulpiano in l. 1. ff. de justit. & jur. ubi ait, *justitia est constantis & perpetuæ voluntatis jus suum cuique tribuendi*: cujus definitio sensus est: justitia est virtus suavitatis, & constantiter inclinans voluntatem ad tribuendum aliis, quod justum est, sive debitum secundum æqualitatem, S. Thom. 2. 2. q. 58. art. 1. Molin. tract. 1. de justit. dist. 2. num. 3. Laym. l. 3. Theol. mor. tract. 1. cap. 1. numer. 2. Ex quo sequitur, tres condiciones ad justum & justitiam proprie dictam requiri: ut verteretur circa debitum sive obligationem aliquam, reddat ad æqualitatem, & ut sit ad alterum, nihil enim sibi est æquale, sed alteri, ut docet S. Thom. cit. q. 57. a. 1. & q. 58. a. 2.

III. Secundo Jus accipitur pro morali facultate seu legitima, id est, à lege concessa potestate ad aliquid agendum, petendum, acquirendum, disponendum, utendum, retinendum, alienandum, &c. quo sensu Jus est quasi radix seu fundamentum Juris accepti pro æquo alteri debito, nam ex eo, quod licet ex justitia quippiam est debitum, acquiritur ei facultas agendi, petendi, utendi &c. Et hoc sensu dicitur quis jure suo

uti, habere jus agnationis vel cognationis ad hereditates vel tutelas, quod jus necessitudinis appellatur in l. ult. ff. de justit. & jur. Eodem sensu dicitur hæres succedere in omne jus defuncti, reg. jur. 59. & 62. in ff. Et nemo plus juris seu potestatis in alterum transferre potest, quam ipse habeat, reg. jur. 54. in ff. & nullas videtur dolo facere, qui jure suo utitur, reg. 35. ff. cod. Molin. c. l. nu. 4. Less. l. 2. de justit. c. 2. dub. 1. num. 2. Laym. cit. c. 1. nu. 1.

IV. Tertio accipitur jus pro lege, quæ est regula justitiæ, seu justitiam in genere nam cum legibus non nisi id quod justum est, sive debitum inter cives, vel erga Reipubl. statuatur, hinc factum est, ut ipsæ leges tum divinæ, tum humane jura appellarentur. In qua significatione Jus accipitur in c. 2. dist. 1. ubi Hidorus ait, *Jus generale nomen est, lex autem [scripta scilicet] juris est species*. Molin. cit. dist. 2. nu. 1. Et hinc etiam juris judicis sententia jus dicitur in l. pen. ff. de justit. & jur. quia est veluti quædam lex, non eisdem publica, sed privata, per quam inter partes litigantes jus dicitur, & pronuntiat, quid justum sit, & alteri debitum, quod item legitimum, sive legibus consonum, Molin. c. l. nu. 4. Laym. c. l. nu. 3.

Quarto accipitur jus pro ipsa scientia juriæ sive legum, quo sensu usurpavit Jus Ulpianus cit. l. 1. dum ait: *juri, id est, scientiæ legum operam datum, nosse oportet, unde nomen juris descendat: & definitur Jus sic acceptum in cit. l. 1. est ars boni & æqui, sive jurisprudentia est divinarum atque humanarum rerum scientia, justitiam arguit in justitiam scientiam, & 1. Instit. de justit. & jur. id est, cognitio seu peritia præceptorum, quæ docent, quid justum, vel injustum, quid æquum vel inæquum sit. Ita Jus Civile pro studio seu notitia legum civilium, & Jus Canonicum pro studio seu notitia Ecclesiasticorum Canonum frequenter accipitur, sicut etiam ipsa ars seu peritia adhibendi remedia ad sanitatem obtinendam Medicinæ appellatur, denominatione ab ipso obiecto ad habitum scientiæ translata. Mol. cit. dist. 1. nu. 1.*

Quinto denique etiam ipse locus, in quo jus partibus litigantibus redditur seu dicitur, Jus appellatur in cit. l. penult. ff. de just. & jur. Ex quo nunc sunt hæc loquendi formulae: in jus vocare, ambulare, in jure comparere, seu se sistere, id est, in loco judicii, ubi judicium exercetur, S. Thom. cit. q. 57. a. 1. ad 14. Molin. c. l. nu. 4. Laym. cit. c. 1. in fine.

V. Porro justitiæ duæ sunt species, juxta Aristotelem 3. Ethic. c. 2. & S. Thom. 2. 2. q. 61. a. 1. & 3. & DD. communiter, commutativa & distributiva. Prior circa commutationes versatur, quæ inter personas verè distinctas, ut Titium & Caium, vel quasi personas, ut cum contrahitur cum Collegio vel Republica, quæ est persona ficta, vel damnum ei inferitur, secundum perfectam æqualitatem fieri debent, videlicet ut, quantum acceptum fuit, tantundem vicissim detur, seu restituatur. Sunt autem duplicis generis commutationes, & inde ortæ obligationes; aliæ voluntariæ, quæ mutuo consensu partium fiunt, v. g. per contractum emptionis ac venditionis, in quibus servari debet